

سرشناسه : عباس زاده، زهرا، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور : رویکردی به سواد اطلاعاتی دانش آموزان/ زهرا عباس زاده، امیرحسین محمودی.
مشخصات نشر : قم: آوای ابتکار، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۲۶۰ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک : ۳-۳۰-۷۶۳۴-۶۲۲-۹۷۸-۸۵۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت : کتابنامه: ص. [۲۳۱] - ۲۴۴.
یادداشت : کتاب حاضر در اصل پایان نامه نویسنده در مقطع دکتری در دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران است.

موضوع : سواد اطلاعاتی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع : Information literacy -- Iran -- Case studies

موضوع : شاگردان ابتدایی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع : School children -- Iran -- Case studies

شناسه افزوده : محمودی، امیرحسین، ۱۳۴۳ -

رده بندی کنگره : ZA۳۰۷۵

رده بندی دیویی : ۰۲۸/۷

شماره کتابشناسی ملی : ۸۵۰۳۱۳۸

رویکردی به سواد اطلاعاتی دانش آموزان

دکتر زهرا عباس زاده، دکتر امیرحسین محمودی

ناشر: آوای ابتکار

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۸۵۰۰۰ تومان

شابک: ۳-۳۰-۷۶۳۴-۶۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین محفوظ است

⑤ قم، خیابان صفائیه، کوچه ۲۸ (بیگدلی)، کوی جلالزاده، فرعی اول سمت راست، پلاک ۶۹

⑤ قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۲۴ همراه: ۰۹۱۲۷۴۸۵۹۳۸

✉ habib.publish@gmail.com

☎ ۰۲۵ ۳۷۷۴۶۵۶۷-۳۷۸۳۶۴۲۰

🌐 Avaye_ebtekar

☎ ۰۹۱۲۷۴۹۲۸۰۰ - ۰۹۱۲۷۵۰۷۴۹۴

🌐 WWW.Ebtekaardandesh.Com

رویکرد به

سواد اطلاعاتی دانش آموزان

www.ketab.ir

دکتر زهرا عباس زاده،
دکتر امیرحسین محمودی

فهرست مطالب

فصل اول: مفهوم‌شناسی سواد اطلاعاتی

مقدمه	۱۲
مفهوم‌شناسی سواد اطلاعاتی	۱۳
سواد و انواع آن	۱۳
مفهوم سواد اطلاعاتی	۱۵
مفهوم سواد اطلاعاتی در رشته‌های دیگر	۱۸
انواع سواد اطلاعاتی	۱۹
مزایای سواد اطلاعاتی	۲۱
ارزش سواد اطلاعاتی	۲۲
ارزش سواد اطلاعاتی در حوزه بهداشت و سلامت	۲۷
بسترهای سواد اطلاعاتی	۲۷
ارتباط سواد اطلاعاتی و یادگیری مادام‌العمر	۳۰
تفاوت سواد اطلاعاتی و انتقال اطلاعات	۳۱

فصل دوم: الگوهای سواد اطلاعاتی

مقدمه	۳۴
الگوهای سواد اطلاعاتی	۳۵
الگوی بروس	۳۵

۵۰	الگو کولثانو
۵۳	الگوی جست و جوی اطلاعات ویلسون - کریکلاس
۵۵	الگوی پاساداز
۵۶	الگوی پلاس (۱۹۹۶)
۵۷	الگوی ۶ قاب (۲۰۰۶)
۵۷	الگوی یونسکو
۵۹	الگوی هوخس شاپرو
۵۹	الگوی فرآیند پژوهشی استریپلینگ / پیتز
۶۰	الگوی ریف
۶۱	الگوی هفت ستونی اسکانال - شیلا وبر
۶۳	الگو پایاز
۶۳	الگوی سرویک
۶۵	الگوی هفت مهارت نول (۲۰۱۷)
۶۵	الگوی لوید
۶۶	الگوی طرح سلمان
۶۷	روش گردآوری داده‌ها

فصل سوم: مطالعات تطبیقی سواد اطلاعاتی در ایران و جهان

۷۴	مقدمه
۷۴	الف. تاریخچه سواد اطلاعاتی در ایران و جهان
۷۴	۱. تاریخچه سواد اطلاعاتی در ایران
۷۷	۲. تاریخچه سواد اطلاعاتی در جهان
۸۰	آفریقا
۸۲	آسیا
۸۵	آمریکای شمالی
۸۸	اقیانوسیه
۹۱	اروپا

ب- مطالعات انجام شده در ایران و جهان	۹۵
۱. مطالعات انجام شده در ایران	۹۵
۲. مطالعات انجام شده در جهان	۱۱۲

فصل چهارم: برنامه درسی آموزش سواد اطلاعاتی به دانش آموزان

مقدمه	۱۲۲
استانداردهای سواد اطلاعاتی	۱۲۴
استاندارد انجمن کتابداران آمریکا	۱۲۶
اقدامات و راهکارهای بین المللی سواد اطلاعاتی	۱۲۹
ارزش اطلاعات و سواد اطلاعاتی در آموزش و پرورش	۱۳۱
سواد اطلاعاتی در دوره ابتدایی	۱۳۳
برنامه ریزی برای آموزش سواد اطلاعاتی	۱۳۵
الف. سنجش نیازهای کاربران	۱۳۵
ب. مراحل برنامه ریزی	۱۳۷
ج. انواع برنامه ها	۱۳۸
آموزش سواد اطلاعاتی به دانش آموزان	۱۳۹

فصل پنجم: ارائه الگوی سواد اطلاعاتی دانش آموزان دوره ابتدایی

مقدمه	۱۴۸
بخش اول: بخش کیفی	۱۵۱
شناسایی مضامین پایه	۱۵۱
مضامین سازمان دهنده	۱۵۲
مضامین فراگیر	۱۵۶
مدل مفهومی کیفی	۱۶۱
روش دلفی	۱۶۳
شناسایی معیارها با روش دلفی	۱۶۳
شناسایی ابعاد و مولفه ها و شاخص های تاثیرگذار بر سواد اطلاعاتی	۱۶۳

مقدمه

در دنیای امروز همه چیز رسانه‌ای شده است. اشاعه فناوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطاتی امکانات جدیدی را برای توسعه جوامع در ابعاد مختلف فراهم کرده است که استفاده از قابلیت آنها به مجموعه‌ای جدید از صلاحیت‌ها، مهارت‌ها و دانش و نگرش نیاز دارد. یونسکو در سی و چهارمین جلسه کنفرانس عمومی خود در سال ۲۰۰۷ مدیران کل خود را به حمایت بیشتر از سواد اطلاعاتی با هدف ارائه فرصت به کاربران برای قضاوت آگاهانه در خصوص منابع اطلاعاتی و گسترش مشارکت مدنی دعوت کرد (کرمی نامیوندی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۰). سواد اطلاعاتی اشاره به صلاحیت‌های ضروری (دانش، مهارت، و نگرش) افراد برای تعامل مؤثر اطلاعات دارد. هدف از سواد اطلاعاتی، رشد مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر برای اجتماعی شدن و داشتن شهروندان فعال است. امروزه مفهوم سواد، تنها توان خواندن، نوشتن و حساب کردن نیست، به قول الوین تافلر در قرن بیست و یکم بی‌سوادان آنهایی نیستند که نمی‌توانند بخوانند یا بنویسند بلکه کسانی هستند که نمی‌توانند یاد بگیرند و بازآموزی کنند. تحولات سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهه اخیر، جهان را با نوعی بی‌سوادی، به تعبیر جدید و نیاز همه گیر به بازآموزی و یادگیری مواجه ساخته است.

روش‌های سنتی آموزش دیگر پاسخگوی این حجم عظیم تقاضا نیست و نهضت سوادآموزی الکترونیکی به جای سوادآموزی متعارف به عنوان یک راهکار برای گذر به جامعه اطلاعاتی مطرح شده است، با این تفاوت که اجرای آن به جای بیسوادان جامعه در میان باسوادترین افراد جامعه صورت گیرد. طبیعی است نظام آموزشی کشور که بخش ابتدایی و گسترده آن را سازمان آموزش و پرورش تشکیل می‌دهد، نخستین مکان اجرای این

طرح خواهد بود و دانش‌آموزان اولین کسانی هستند که از آن بهره می‌گیرند. در مقابله با سواد خواندن و نوشتن، یعنی توانایی فهم پیام مکتوب و انتقال پیام به صورت مکتوب، سواد اطلاعاتی یعنی توانایی دسترسی و استفاده از اطلاعات به هر شکل و در هر قالب (اعم از چاپی و الکترونیکی)؛ سواد اطلاعاتی ابزار ارتباط با دنیا در عصر حاضر است، دنیایی که اطلاعات عنصر اولیه همه فعالیت‌های بشری و عامل راهبردی در رقابت‌های اقتصادی، سیاسی، و... است. در این فصل به مفهوم‌شناسی سواد اطلاعاتی پرداخته می‌شود.

مفهوم‌شناسی سواد اطلاعاتی

سواد و انواع آن

مطابق تعریف سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۸ سواد عبارت است از توانایی خواندن و نوشتن یک نامه ساده به هر زبانی که شخص تکلم می‌کند. در تعریف سازمان ملل متحد آمده: باسواد کسی است که مطالبی را که می‌خواند درک کند و بتواند وقایع ساده زندگی خود را بنویسد؛ کسی که توانایی فقط خواندن دارد نیمه باسواد شناخته می‌شود. ساده‌ترین حالت سواد مشتمل بر توانمندی کاربرد زبان است، بدین معنا که فرد باسواد قادر به خواندن، نوشتن و درک زبان بومی خود باشد.

سواد برخلاف تعریف ساده آن، تنها به معنای توانایی خواندن و نوشتن نیست، بلکه مفهومی فراتر و هدف‌هایی والاتر از آن دارد. مهارتی اساسی برای توانمندسازی انسان در رشد عقل، منطق و تفکر نظام مند و پژوهش است. در واقع سواد پیش نیاز اصلی برای رشد فکری و توانایی انجام پژوهش است. بدون داشتن سواد نمی‌توان به منابع دانش بشری دست یافت و از آنها برای تولید دانش نو بهره گرفت؛ هر فعالیت پژوهشی که متکی بر تفکر نظام مند و مبتنی بر روش علمی است، نیازمند داشتن سواد به مفهوم بسیط آن می‌باشد (دهقانی هراتی، ۱۳۹۷: ص ۱۳).